AYTAJ AHMADOVA v. Azerbaijan (№ 30551/18)

Обставини справи

У цій справі заявниця, журналістка, працювала в новинному інтернет-порталі Meydan TV. Вона стверджувала, що 16 вересня 2015 року її насильно затримали особи в цивільному одязі та доставили до Управління з боротьби з організованою злочинністю (Organised Crime Department – «OCD») Міністерства внутрішніх справ Азербайджану, де її допитували про Meydan TV та його діяльність. Того ж дня співробітники OCD провели обшук у її квартирі, як стверджується, без судового дозволу, і вилучили її комп'ютер.

З 14 вересня 2016 року особисті фотографії і відеозаписи, зроблені заявницею вдома разом з її сім'єю або на пляжі, публікувалися на різних облікових записах у соціальній мережі «Фейсбук» (Facebook). Публікації супроводжувалися образами та погрозами в бік заявниці.

14 жовтня 2016 року заявниця поскаржилася до Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ і Служби безпеки. Вона стверджувала, що особисті фотографії та відеозаписи, що зберігалися на її комп'ютері й до цього ніколи не публікувалися, почали поширюватися в Інтернеті. Заявниця двічі зверталася з тією ж скаргою, але жодного разу не отримала відповіді.

Тоді заявниця подала скаргу до Сабаїльського районного суду в місті Баку. Вона скаржилася на відмову органу прокуратури розпочати кримінальне провадження за її скаргами та просила суд зобов'язати Генеральну прокуратуру зробити це.

Суд першої інстанції відхилив скаргу заявниці, посилаючись на відсутність інформації про ухвалення Генеральною прокуратурою рішення про відмову у відкритті провадження. Остаточним рішенням від 11 грудня 2017 року Апеляційний суд міста Баку залишив рішення суду першої інстанції без змін, додавши, що заявниця не надала доказів того, що її вищезгадані скарги дійсно були надіслані та доставлені до відповідного органу.

До ЄСПЛ заявниця скаржилася за статтею 8 Конвенції на втручання в її право на повагу до приватного життя через публікацію її фотографій і відеозаписів, а також на те, що національні органи влади не розглянули її скарги у зв'язку з цим.

Оцінка Суду

ЄСПЛ наголосив, що попри те, що основною метою статті 8 Конвенції є захист особи від свавільного втручання органів державної влади, вона не просто зобов'язує Державу утримуватися від такого втручання. На додаток до цього негативного зобов'язання можуть існувати й позитивні, пов'язані з ефективною повагою до приватного або сімейного життя.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

Ці зобов'язання можуть передбачати вжиття заходів, спрямованих на забезпечення поваги до приватного і сімейного життя, навіть у сфері стосунків осіб між собою. У таких випадках компетентні національні органи влади мають визначати найбільш відповідні засоби для забезпечення дотримання ними статті 8 Конвенції, а завдання ЄСПЛ обмежується переглядом відповідно до Конвенції рішень, прийнятих цими органами при здійсненні своїх дискреційних повноважень.

Однак межі між позитивними та негативними зобов'язаннями Держави, згідно зі статтею 8 Конвенції, не підлягають точному визначенню. Утім, застосовні принципи подібні. В обох контекстах слід врахувати справедливий баланс, який має бути встановлений між конкурентними інтересами.

ЄСПЛ зазначив, що оскільки орган прокуратури в цій справі не розглянув скаргу заявника й кримінальне провадження не було розпочато, особи, які вчинили дії, оскаржувані заявником, були невідомі, а питання про те, чи були ці дії пов'язані з державними службовцями, які, на думку заявника, зловживали своїми службовим становищем, залишалося відкритим. Незважаючи на те, що ЄСПЛ повинен залишатися делікатним щодо потенційних проблем, пов'язаних із доказами, на підставі матеріалів справи (зокрема звіту, наданого заявником (див. пункт 41 рішення), який стосується загальних питань і не містить конкретної інформації щодо його скарги) неможливо дійти висновку поза розумним сумнівом, що було втручання, яке приписується Державі.

Беручи до уваги аргументи сторін, фактичні обставини справи й наявні матеріали, а також у зв'язку з відсутністю розслідування, яке могло б прояснити, чи були фотографії та відеозаписи оприлюднені державними органами, ЄСПЛ зробив висновок, що ця скарга мала б розглядатися з точки зору позитивних зобов'язань Держави за статтею 8 Конвенції.

Ще раніше ЄСПЛ постановив, що для запобігання розголошенню інформації приватного характеру повинні існувати відповідні гарантії, а коли розголошення такої інформації відбулося, позитивне зобов'язання, пов'язане з ефективною повагою до приватного життя, передбачає зобов'язання провести ефективне розслідування з метою виправлення ситуації, наскільки це можливо.

Отже, ЄСПЛ зазначив, що оскаржувані дії були достатньо серйозними, щоб стати підставою для обґрунтованої скарги, особливо з огляду на твердження заявниці про те, що фотографії та відеозаписи зберігалися виключно на комп'ютері, який було вилучено OCD і який залишався в розпорядженні державних органів. Порушення права на недоторканність приватного життя особи карається за статтею 156 Кримінального кодексу Азербайджану, а вчинення цього кримінального правопорушення посадовою особою, яка зловживає своєю владою, є обставиною, що обтяжує покарання (див. пункт 16 рішення).

Беручи до уваги серйозність тверджень заявниці й спосіб захисту, фактично обраний національними органами влади, ЄСПЛ вказав, що практичний та ефективний захист заявниці вимагав вжиття ефективних заходів з метою

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

з'ясування обставин справи та встановлення (а за необхідності – притягнення до відповідальності) осіб, винних у вчиненні оскаржуваних дій.

Відповідно до статті 20 Закону про прокуратуру, заяви про вчинення злочину розглядаються невідкладно. Однак, як зазначалося вище, у цій справі орган прокуратури не розпочав кримінальне провадження, але й не відмовив у його відкритті. Фактично, він повністю проігнорував подані заявницею три скарги, попри те, що відповідно до положень національного законодавства він був зобов'язаний повідомити заявницю про своє рішення (див. пункти 19 і 23 рішення).

Коли заявниця звернулася до національних судів, вони формально відхилили її скаргу, не доклавши жодних зусиль для вивчення обставин справи. Згідно з матеріалами справи, суди викликали прокуратуру на судові засідання або вимагали від неї надати будь-яку інформацію щодо скарг заявниці. Крім того, незважаючи на те, що в апеляційних скаргах заявниця заявляла клопотання (наприклад, про проведення перевірки комп'ютера, який все ще перебував у володінні державного органу), щоб з'ясувати, чи було здійснено доступ і передачу будь-яких її даних, суди або повністю проігнорували (суд першої інстанції), або безпідставно відхилили їх без наведення жодних причин (суд апеляційної інстанції) (див. пункти 11 та 13 рішення).

Попри те, що Уряд у своїх поданнях до ЄСПЛ стверджував, що скарга заявниці розглядається в рамках поновленого провадження, і що її буде повідомлено про його результат (див. пункт 42 рішення), ЄСПЛ не був поінформований про будь-яке ухвалене з цього питання рішення.

З огляду на вищевказане ЄСПЛ не зміг не виснувати, що національні органи влади в цій справі не дотрималися своїх позитивних зобов'язань за статтею 8 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 11 березня 2025 року й набуло статусу остаточного 11 червня 2025 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом